הכשרת מאמנות בית ספריות

תרגול עצמאי דיפרנציאלי

26 למרץ 2025

<u>מטרות המפגש:</u>

- לצאת עם כלי מעשי המאפשר למשתתפים להטמיע בבתי הספר יישום של תרגול עצמאי דיפרנציאלי.
- להפגין את המיומנויות וההבנה של הטכניקה הנדרשות על מנת לתמוך בצוותי המורים בבתי הספר ביישום תרגול עצמאי דיפרנציאלי יעיל.
- לזהות שלבים בגישת האימון שיאפשרו הנחית מורים ביישום מוצלח של תרגול עצמאי דיפרנציאלי.

פתיחה:

- תארו כיתה שבה מתקיימת הוראה דיפרנציאלית אפקטיבית. כיצד היא *נראית*, *נשמעת* ו*מרגישה* מנקודת מבטו של התלמיד?

כיצד נראית	כיצד נשמעת	כיצד מרגישה

תכנון תרגול עצמאי דיפרנציאלי

ראה זאת:

שאלות מכוונות

- אילו שלבים נקטתי כאשר הדגמתי את תהליך תכנון התרגול העצמאי הדיפרנציאלי?

- מה היה אפקטיבי בתהליך התכנון שלי?

שיים זאת:

זיהוי המיומנויות והידע החשובים ביותר

- השתמשו בטבלת **"ידע ויראה"** כדי לזהות את המיומנויות והידע הרלוונטיים ביותר הנדרשים מהלומדים להפגנת מיומנות ביעד הלמידה.
- לא כל רכיב בטבלת **"ידע ויראה"** עומד בקריטריון של **הרלוונטיות המרבית**.

בחירת השאלות והפעילויות המתאימות

- זהו (מתוך חוברת התלמיד) או צרו שאלות/פעילויות אשר:
  - תואמות את רמת החשיבה והדרישות של מטרת השיעור.
  - מחייבות יישום של **המיומנויות והידע החשובים ביותר** שנלמדו בשיעור.

הבחנה בשאלות/פעילויות לתרגול עצמאי

- תכננו תרגול עצמאי שבו **כל התלמידים** עובדים על אותה מטלה, כאשר השאלות/הפעילויות נעשות **בהדרגה מאתגרות יותר**.
- תכננו שאלות/פעילויות דיפרנציאליות לתרגול עצמאי עבור **ארבע רמות לומדים**:
  - **רמה בסיסית :**יצירת או זיהוי שאלות שתלמידים בעלי ידע ומיומנויות בסיסיים בלבד במטרת השיעור יוכלו לענות עליהן.
  - **רמה מתקרבת :**יצירת או זיהוי שאלות שתלמידים הנמצאים בדרך לרמת שליטה יוכלו לענות עליהן.
  - **רמה מיומנת :**יצירת או זיהוי שאלות שתלמידים השולטים במטרה הלימודית יוכלו לענות עליהן.
  - **רמת מומחיות :**יצירת או זיהוי שאלות שתלמידים שהפגינו שליטה מלאה במטרה הלימודית יוכלו לענות עליהן.
- השתמשו **במדרג בלום** (נספח 1) כמדריך לסוגי השאלות ולשפה המתאימה לכל רמה.

- צרו **תרבות כיתתית המעודדת את הלומדים למצות את יכולותיהם** בשאלות התרגול העצמאי.

הציפייה היא שהתלמידים **יאתגרו את עצמם וייקחו סיכונים** ,אך לא בהכרח שכולם ישלימו את כל היבטי הפעילות.

השלמת התרגול העצמאי לפני השיעור

- ביצוע התרגול העצמאי מראש יסייע לכם **לצפות את האתגרים האפשריים** שהתלמידים עלולים להיתקל בהם.
- הדבר יאפשר לבצע **התאמות בהוראת המיומנות/הידע** במהלך שלבי **"אני מלמד** "ו"אנחנו מתרגלים" בשיעור.

ניצול ה Edubot-להשוואה ולשיפור התרגול העצמאי

- הזינו את **מטרת השיעור** למערכת.
- צרו **שאלות/פעילויות לתרגול עצמאי**.
- הזכירו ל Edubot-לוודא כי **השאלות הופכות בהדרגה למאתגרות יותר** ומותאמות **לרמות דיפרנציאליות**.

תרגל זאת: הנחיות

- **בחרו מטרת שיעור.**
- **בנו את טבלת "הידע ויראה".**
- **פעלו לפי כל שלב בגישת "שיים זאת"** בעת התכנון, תוך שימוש במדרג בלום להנחיה.
- **השתמשו ב Edubot-**כדי להשוות את החשיבה שלכם ולחדד את התכנון.

מטרת השיעור-	
ידע	**יראה**
מיומנויות וידע מקדימים אילו מיומנויות וידע קודם נדרשים מהתלמידים על מנת להפגין שליטה מלאה במטרת השיעור? **מיומנויות חדשות וידע מושגי** מהן **המיומנויות החדשות** ו**המושגים המרכזיים** בהם נדרשים התלמידים לשלוט במהלך השיעור כדי להפגין שליטה מלאה במטרת השיעור?	**הערות וביאורים** • **שפה :(**מהם הקטעים המרכזיים בטקסט שתרצו שהתלמידים **יסמנו, יכתבו עליהם הערות או ידגישו**? • **מתמטיקה / מדעים : (**אילו חלקים בבעיה עליהם **לכתוב, לסמן או לתייג ישירות** ? היו **ספציפיים ומדויקים** בהנחיות.

אוצר מילים אילו **מונחים מרכזיים** התלמידים צריכים להבין כדי להפגין שליטה במטרת הלמידה?	**(שפה) כתיבה / דיון** אילו **נקודות מרכזיות** על התלמידים להעלות **בכתיבה או בדיון** כדי להוכיח שליטה במטרת הלמידה? **(מתמטיקה / מדעים) פתרון בעיות** אילו **חישובים או שלבי חשיבה** אתם מצפים לראות על הדף כדי לוודא שהתלמידים מבינים את התהליך ומפגינים שליטה במטרת הלמידה?

מהן המיומנויות והידע החשובים ביותר?
מהן שאלות/פעילויות מיושרות לרמת החשיבה הנדרשת (ממקור חיצוני AI, או יצירה עצמית) המתמקדות **במיומנויות ובידע החשובים ביותר**?
התאמת שאלות/פעילויות לתרגול עצמאי לארבע רמות של לומדים • **בסיסי** • **מתקרב לרמה הנדרשת** • **בקיא :)**-מיומן). • **שליטה מלאה**:

השלמת התרגול העצמאי לפני השיעור
שימוש ב Edubot-להשוואה ושיפור של התרגול העצמאי • אילו **שינויים** הייתם מבצעים בתוכנית המקורית שלכם לאחר סקירת **המשוב והתובנות** של ה-Edubot? • כיצד ניתן **לחדד או לשפר** את השאלות/הפעילויות כך שיתאימו בצורה טובה יותר לרמות הלומדים ולמטרת השיעור? • האם יש **התאמות נוספות** שיכולות להפוך את התרגול ליותר מובנה, ברור, או מאתגר בהתאם לצורכי התלמידים?

<u>אימון המורות לתרגול עצמאי דיפרינציאלי</u>

ראה זאת:

שאלות מנחות

מה אפקטיבי באופן שבו המאמנת מנחה את פגישת המשוב ?

עשה זאת : תרגול

הנחיות:

- **שותף #1 (המאמנת) (10 דקות)**
  - התחילו עם "**ראה את מודל** "והתקדמו ככל שניתן בתוך 10 דקות **או** התחילו ישירות עם "**עשה זאת**"ממוקד בהדגמה או תכנון משותף.

- **שותף #2 (המורה)**
  - שחקו את תפקיד המורה המיומנת והמוכנה ללמוד.
  - לאחר 10 דקות, תנו משוב (3 דקות):
    - עברו על כל שלב במודל "**שיים זאת**" וספקו משוב.
    - השתמשו במשפטי משוב מובנים" :**זה היה אפקטיבי כאשר**" ,"**...בפעם הבאה נסו**"...

- **שותף #1 (2 דקות)**
  - הטמיעו את המשוב ונסו שוב.
- **שותף #2 (2 דקות)**
  - ספקו משוב סופי.

החליפו תפקידים עד שלכל המשתתפים תהיה הזדמנות להיות בתפקיד המורה

רפלקציה:

מהן הנקודות המרכזיות שלמדת מהמפגש על דיפרנציאציה בתרגול העצמאי?

אילו אתגרים ביישום אתה צופה בבית הספר שלך?

כיצד תתמודד איתם?

מי הם השותפים שלך?

נספח 1 – רמות חשיבה ע"פ הטקסונומיה של בלום

לזכור	
זיהוי	שאלות מסוג מי, מה, מתי והיכן, כך שהתלמידים צריכים לבחור תשובה • לדוגמה, "האם תשימו נקודה או פסיק בסוף משפט הצהרתי כדי לציין את סופו?"
אחזור	שאלות מסוג מי, מה, מתי והיכן, כך שהתלמידים צריכים לשלוף את התשובה מהזיכרון • לדוגמה, "מה תשימו בסוף משפט הצהרתי כדי לציין את סופו?"
להבין	
פרשנות	• האם אפשר לומר _____ בדרך שונה? • מה המשמעות של _____? • כיצד תתארו את _____ לאדם אחר? • הגדירו את _____ במילים שלכם. • איך נראה _____?
מתן דוגמה	• מהי דוגמה נוספת ל _____? • מהי דוגמה ל _____ בחיים שלכם?
סיווג	• _____ הוא דוגמה של מה? • איך הייתם מסווגים _____ לקבוצות או קטגוריות? • מהם הקריטריונים שקובעים את הקבוצות או הקטגוריות?
סיכום	• מהו הרעיון המרכזי של קטע הקריאה? • האם אתם יכולים לסכם את מה שאמרתם זה עתה? • תנו כותרת חלופית לקטע הקריאה. • מה למדה הדמות בסוף הסיפור?
הקשה	• מהן ההשלכות של _____? • מדוע המחבר _____? • כיצד זה מתקשר אל _____? • מה לדעתכם יקרה עכשיו? • מהן הדרכים שבהן _____ יכול להשפיע בצורה חיובית ושלילית על _____?
השוואה	• איך _____ דומה ל _____? • מדוע _____ דומה ל _____?

	• האם אתם יכולים להבדיל בין _____ ל _____? • כיצד _____ ו _____ שונים? • תארו את ההבדלים בין _____ ו _____.
הסבר	• לאור מה שכבר ידוע לכם, מה יקרה עכשיו? • חזו מה ההשפעות או ההשלכות של _____. • תארו מה עשוי היה לגרום להתרחשות _____. • מדוע _____ עשה את מה שעשה? • כיצד הייתם משנים את _____?
ליישם	
ביצוע	• באמצעות ההליך שלמדתם, כיצד הייתם פותרים את _____? • כיצד אפשר ליישם את ההליך הזה במטלות אחרות?
הטמעה	• באיזה הליך הייתם משתמשים כדי לפתור את _____? • כיצד אפשר לשנות או לשפר את ההליך ועדיין לפתור את _____?
לנתח	
הבחנה	• איזה מידע דרוש לכם כדי לפתור את _____? • אילו עובדות במקור תומכות ב _____? • מהי העדות החשובה ביותר? • על אילו נתונים או מידע אתם מסתמכים?
ארגון	• מה הדפוס המוכר שזיהיתם? • כיצד אפשר לארגן או לשלב את הרעיונות האלה? • איך הייתם משלבים או מארגנים את _____ ו _____?
ייחוס	• מה מהדברים הוא עובדה, דעה או מסקנה? • מהם המניעים מאחורי _____? • מהן הסיבות לנקודות המבט שקיימות בקטע הקריאה? • איך הדבר היה נראה מנקודת המבט של _____? • מהי נקודת המבט של המחבר? • מה עלינו להניח כדי לקבל את אותה מסקנה? • האם הייתם מעדיפים להיות _____ או _____? מדוע? • האם הייתם רוצים להיות _____? מדוע כן או לא?

להעריך	
בדיקה	• כיצד ניתן לוודא ש _____ נכון? • האם _____ תמיד נכון? • מדוע אתם סבורים ש _____? • עד כמה הטיעונים שבמקור מבוססים? • האם יש פגם בנתונים או בעדויות שמופיעים במקור? • מהן הסיבות לטענה זו? • עד כמה הטענה הזו אמינה? • על סמך מה אתם אומרים ש _____? • כיצד נוכל לבדוק אם הטיעון הזה מדויק? • מהן החוזקות והחולשות של העדות הזו? • האם אנו זקוקים למידע נוסף?
ביקורת	• השתמשו בעדויות כדי להעריך, לבקר, או לשפוט את _____. • מדוע _____ מצליח או לא מצליח? על סמך אילו עדויות? • האם _____ יכול להיות טוב יותר? מדוע או מדוע לא? • כיצד הייתם מדרגים או שופטים את _____? • מה הייתם בוחרים לעשות ומדוע? • מהם הטיעונים בעד ונגד _____? • מהם היתרונות והחסרונות של _____? • האם יש השלכות בלתי רצויות שאנחנו יכולים וצריכים לצפות? • הסבירו באילו קריטריונים הייתם משתמשים כדי להעריך איזו אפשרות היא הטובה ביותר. • עד כמה _____ אפקטיבי?
ליצור	
ייצור	• מהן החלופות שטרם בחנו לפתרון הבעיה הזו? • לגבי בעיה זו, מה לדעתכם היה קורה אם _____? מדוע?
תכנון	• אילו צעדים הייתם נוקטים כדי להטמיע את התוכנית שלכם?
הפקה	• מה אתם צריכים להכין כדי להשיג את התוצאה הטובה ביותר?

נספח 2 – הדגמה של תרגול עצמאי דיפרנציאלי ע"פ הטקס' של בלום

You Do אתם עושים

מעבר

כעת, לאחר שראינו שאתם מבינים כיצד לזהות ולפרש דימויים בסיוע שלי ובסיוע חברי הצוות שלכם, הגיע הזמן שתתרגלו את הכישורים הללו באופן עצמאי.

הקשר

"השיר הבא נקרא 'הורי מנעו ממני ילדים שהיו פרועים' מאת סטיבן ספנדר."

"הפעם, אתם תזהו את הדימויים, תספקו הוכחות לכך שמדובר בדימויים ואז תקבעו את המשמעות העמוקה של הדימוי... בדיוק כפי שעשינו ב'אני עושה' ו'אנחנו עושים'."

השיר

הורי מנעו ממני ילדים שהיו פרועים
מאת סטיבן ספנדר

הורי מנעו ממני ילדים שהיו פרועים,
אשר זרקו מילים כאבנים ולבשו בגדים קרועים.
ירכיהם נחשפו דרך הסמרטוטים בהם רצו ברחוב,
וטיפסו על צוקים והתפשטו ליד נחלי הכפר.

פחדתי מהם יותר מטיגריסים, משריריהם שהיו כפלדה,
מכפות ידיהם המתנועעות וברכיהם שנצמדו לזרועותיי.
פחדתי מההצבעה המחוספסת והמלוחה של אותם נערים,
שחיקו את הלחישה שלי מאחוריי בדרך.

הם היו גמישים, הם צצו מאחורי גדרות שיחים,
כמו כלבים שנבחו על עולמי.
הם זרקו בוץ,
בעוד אני הפניתי מבט, מעמיד פנים שאני מחייך.

ייחלתי לסלוח להם, אבל הם מעולם לא חייכו.

הנחיות

"קראו את השיר וענו על השאלות הבאות במחברות שלכם."

"זכרו שזה בסדר אם אינכם מבינים את כל השאלות. ענו על כמה שיותר מהן. וודאו שאתם באמת מתאמצים לפתח את החשיבה שלכם!"

שאלות

בסיסי (לכל הלומדים)

- מהם הדימויים?
- אילו "מילים מצביעות" על כך שמדובר בדימוי?

בשלבי התקדמות

- עבור כל דימוי, מה עומד בהשוואה מול מה?

רמה מתקדמת

- מהו המסר של השיר?
- בהתחשב במסר השיר, מהי המשמעות העמוקה יותר של הדימוי?

רמת שליטה

- צרו דימוי משלכם כדי לתאר רחוב עירוני עמוס.
- נתחו את הקטע הבא וזהו את הדימוי. דונו כיצד הדימוי תורם לנושא הכללי של הקטע:
  "בשקט של הלילה, העיר הייתה כמו ענק ישן, נשימתה הייתה זמזום עדין שמילא את האוויר".

יש לכם 10 דקות להשלים משימה זו באופן עצמאי. משמעות הדבר היא שאין לדבר עם חברי הצוות. תנו לעצמכם את ההזדמנות לדחוף את החשיבה שלכם קדימה".

אני אסייר בכיתה כדי לבדוק את עבודתכם ולספק סיוע במידת הצורך.

<u>בדיקת הבנה</u>

בחרו בקפידה מגוון לומדים מרמות שונות כדי לשאול את השאלה הבאה:
"מה תעשה כאשר אומר 'קדימה'?"

וודאו שכל השלבים בהנחיות מזוהים.

<u>שיחת סיכום</u> (לאחר עבודה עצמאית)

אבקש מהלומדים להסביר לי את הניתוח שלהם לכל דימוי, אחד אחרי השני.

אם אני מזהה טעויות נפוצות (יותר משליש מהכיתה), אוכל לבחור תלמידים ספציפיים לשתף את תשובותיהם, מה שיבליט את הטעות או את התשובה הנכונה/דרך החשיבה הנכונה, וכך אוכל לטפל בכך עם הכיתה.

כשאשאל את השאלות, אבדוק את ההבנה של טווח רחב של לומדים (מהירים להבנה, מתקשים מעט, וכאלה שנראים אבודים).

<u>תשובות מומלצות לשאלות</u>

"מהו המסר של השיר"?

- "חלוקות חברתיות שמרחיקות אנשים מובילות לתוצאות שליליות".
- "עלינו לבנות גשרים בין אנשים כדי להפיק את המיטב מהחיים".
- "לפעמים כשהורים מנסים להגן עלינו, זה בעצם מזיק לנו".

"מהם הדימויים"?

- "מילים כאבנים"
- "שרירים כפלדה"
- "הם (הנערים) קפצו מאחורי גדרות השיחים כמו כלבים"

"מהו הדימוי למה"?

- מילים מדמות אבנים
- שרירים מדמים פלדה
- נערים מדמים כלבים

"אילו מילים מצביעות על כך שזהו דימוי"?

- בכל שלושת הדימויים, מופיעה המילה "כמו"

"בהתחשב במסר, מהי המשמעות העמוקה של הדימויים"?

- **"מילים כאבנים** – "מילים של הנערים פגעו במחבר כאילו היו אבנים שהוטחו בו פיזית, ולא רק מילים."
- **"שרירים כפלדה** – " השרירים של הנערים היו מאוד חזקים וקשיחים, מעוררי פחד."
- **"הם (הנערים) קפצו מאחורי גדרות השיחים כמו כלבים** – "כלבים נוהגים להפתיע ולהבהיל אנשים, בדיוק כפי שהנערים האלה התנהגו, כדי להפחיד את המחבר."

"צור דימוי משלך כדי לתאר רחוב עירוני עמוס".

- "רחוב העיר היה שוקק חיים כמו כוורת דבורים".
דימוי זה משווה את הרחוב העירוני העמוס לכוורת דבורים, ומדגיש את הפעילות הבלתי פוסקת והתנועה הרבה בו.

"נתח את הקטע הבא וזהה את הדימוי. דון כיצד הדימוי תורם לנושא הכללי של הקטע":
"בשקט של הלילה, העיר הייתה כמו ענק ישן, נשימתה הייתה זמזום עדין שמילא את האוויר".

"הדימוי בקטע הוא 'העיר הייתה כמו ענק ישן'.
השוואה זו מציעה שהעיר, אף שהיא שקטה ונינוחה כעת, טומנת בחובה פוטנציאל רב לפעילות ועוצמה, ממש כמו ענק שנמצא במנוחה.

- *דימוי זה תורם לרעיון של אנרגיה פוטנציאלית ולדו-משמעות של העיר השלווה אך גם עוצמתית.*